

Mariss Jansons

Valentina Svyatlovskaya, eerste viool

Julia Torn, cello

Vincent Peters (altviool), Saeko Uguma (altviool), Jérôme Fruchart (cello), Fred Edelen (cello), Benedikt Enzler (cello)

Met de muziek mee

Als je met uitvoeringen van *Mahler-symfonieën* vele duizenden *YouTube-hits* scoort, ben je op alle culturele niveaus relevant. Het **Koninklijk Concertgebouw-orkest** viert zijn *125-JARIGE* succes met een ambitieuze *wereldtournee*. Vogue vloog mee.

— TEKST NYNKE VAN SPIEGEL

Ergens boven de Zwarte Zee raast een vliegtuig. De passagiers zijn uitgelaten. Er wordt gelachen, gesprekken worden over rijen stoelen gevoerd; het lijkt wel een schoolreisje. Maar deze vlucht is een serieuze onderneming; de *kick-off* van een wereldtournee. Het Koninklijk Concertgebouw Orkest (KCO) viert haar 125e verjaardag met maar liefst 48 concerten in 30 internationale steden, een onderwijsproject in Zuid-Afrika en 71 concerten in Nederland. Dat is zelfs voor een orkest van wereldniveau een ongehoorlijk druk jaar.

Vandaag gaat de reis naar Jerevan. Overal slingeren tijdschriften, iPads, koptelefoons en reisgidsen over Armenië. Fluitist Emily Beynon (43) heeft de rust opgezocht en leest. Beynon: 'Pas tijdens tournees heb ik tijd voor een boek. Het leven wordt even heel simpel: spelen, eten en slapen. Dat is het. En als je energie overhebt zie je nog iets van de wereld.' De van oorsprong Britse Beynon was nog maar net aangenomen bij het BBC *National Orchestra of Wales* toen een oud-docent haar op de vacature bij het KCO wees. Zelf vond ze het te hoog

gegrepen: 'Toch heb ik een sollicitatiebrief gestuurd en ik werd uitgenodigd om voor te spelen. Op een middag vloog ik heen en weer naar Amsterdam om auditie te doen.'

Die audities vinden plaats voor een selecte commissie van orkestleden en vakgenoten. Blind, om te voorkomen dat de commissieleden zich onbewust laten beïnvloeden door oordelen over sekse of uiterlijk. Louter op het gehoor wordt dus beslist of iemand door mag naar een volgende ronde. Beynon stootte door tot de laatste ronde en hoorde toen dat ze was aangenomen. Iedereen in het vliegtuig heeft een soortgelijke auditie moeten doorstaan. Een zenuwlopende ervaring en voor sommige muzikanten een kans die hooguit eens in de vijftien jaar voorbijkomt. Slagwerker Mark Braafhart (30): 'Ik wist anderhalf jaar van tevoren dat één van de drie slagwerkplekken hier vrij zou komen, omdat iemand met pensioen zou gaan. Die plek was mijn droombaan. Om me voor te bereiden op de

auditie ben ik gestopt met alcohol en koffie en ben ik intensief gaan trainen, zowel mentaal als fysiek.' Zijn jeugdroom kwam uit. Braafhart is inmiddels vijf jaar slagwerker bij het orkest.

Elk optreden weer een superieure prestatie leveren, met of zonder jetlag; spelen bij het KCO is meer dan topsport. Het hoge niveau van het orkest wordt internationaal geroemd. In 2008 verkoos het prestigieuze Engelse magazine *Gramophone* het KCO tot het beste orkest ter wereld. Het wordt bewonderd om zijn ronde, volle en subtiele klank, waarvoor noch liefhebbers, noch orkestleden een eenduidige verklaring hebben. Of zoals *The New York Times* het in 2008 omschreef: 'Het is een van de weinige orkesten met een eigen, herkenbare klank. Hun geluid is als opgepoetst mahonie dat honderd jaar goed blijft klinken.'

Fotografie Anne Dokter

Trillip

Jerevan. Een uur voor het concert. In de betonnen catacomben van de Aram Khachaturian Grand Concert Hall wachten de muzikanten in hun krappe kleedruimtes. Op de gang blaast een fluitist hoge toonladders op zijn piccolo. Sommige muzikanten praten zachtjes met elkaar, anderen kijken voor zich uit in opperste concentratie. Braafhart trommelt met zijn vingers op tafel. Zenuwachtig is hij niet meer, zegt hij, wel gefocust: 'Het laatste uur voor het concert concentreer ik me op de stukken die moeilijk zijn, bijvoorbeeld de maten waarin ik een solo heb. Ik probeer steeds opnieuw de belangrijke momenten in het concert te beleven.'

Ook Beynon bereidt zich voor. Na achttien jaar is ze nog steeds onrustig voor een concert: 'Als ik een fout maak, heb ik daar het hele orkest mee. Ik wil mijn collega's niet in de steek laten.' Een concert houdt haar de hele dag bezig: 's Ochtends drink ik geen koffie, anders krijg ik een trillip. Ik slaap even voor een concert, omdat het tot laat op de avond duurt en met mijn eigen ritme zou ik het liefst

om elf uur in bed liggen. Ik eet geen chocolade, drink geen melk of sinaasappelsap, want dat maakt slijm los in mijn mond, en ik eet weinig zout. Ik heb veel boeken gelezen over hoe ik mentaal met stress en ademhaling om kan gaan. In het uur voor het optreden probeer ik mijn lichaam met kleine oefeningen te ontspannen.'

En dat terwijl ze haar ideale baan te pakken heeft? Beynon lacht: 'Mensen zeggen weleens: "Je hebt toch van je hobby je werk gemaakt?" Maar ze beseffen niet hoeveel je moet opgeven om dit werk te doen. Ik heb geen relatie en had graag kinderen willen hebben. Dat laatste kan niet meer. Ik heb nergens spijt van, maar die realiteit heeft alles te maken met mijn werk.'

Toch, benadrukt ze meteen daarna, heeft ze het mooiste werk dat ze zich kan wensen: 'Dat ik mag spelen in de beste zalen ter wereld, in een toporkest met geweldige muzikanten en solisten, met de beste dirigenten, is een voorrecht waarvoor ik elke dag dankbaar ben. Elke ochtend als ik naar het Concertgebouw fiets, ben ik gelukkig.'

Dansen op bigbandmuziek

De laatste noten van Glinka's *Ouverture* van de opera *Ruslan en Ludmila* zijn gespeeld, de toegift van het orkest. De cameraploeg heeft de liveregistratie afgerond. Eregast, de *first lady* van buurland Georgië, Sandra Roelofs, is vertrokken. De muzikanten pakken hun kisten in. Vanavond nog vliegen de muziekinstrumenten naar Istanboel. Tien miljoen euro is de lading waard. Eén van de bodes reist mee, maar de muzikanten gaan hun instrumenten pas morgen achterna.

Nog geen uur na de toegift hangen de zwarte jassen over de stoeleuning en zijn de hoge hakken uit. Een bigband speelt opzweepende nummers. De anekdotes vliegen over de eettafel. Over het haar van een van de muzikanten, dat zo goed zat dat chef-dirigent Mariss Jansons tijdens een repetitie abrupt zijn afslag onderbrak om hem te complimenteren. Of over die keer dat Janine Jansen als solist mee was op tournee en ineens op een kamerfeestje verscheen. Het duurt niet lang of twee orkestleden hebben zich met hun trompet tussen de blazers van de bigband genesteld. De eerste muzikanten beginnen te dansen in de schaarse ruimte tussen de tafels.

Morgenochtend om negen uur gaat de reis verder naar Istanboel. 's Avonds speelt het orkest in het bijzijn van prins Willem-Alexander en prinses Máxima (tevens beschermvrouw van het KCO). Maar dat is morgen. De avond is jong en zolang de band doorspeelt, viert het Koninklijk Concertgebouworkest feest. —

Sterrenjubileum

Naast een wereldtournee viert het KCO haar jubileum ook in Nederland. Woensdag 10 april is het Sterrenjubileum in samenwerking met het (ook jubilerende) Concertgebouw met als gasten onder anderen violist Janine Jansen en pianist Lang Lang. Op 24 augustus is het KCO op een extra groot ponton in de Amsterdamse Prinsengracht te gast bij het jaarlijkse Prinsengrachtconcert. Vanaf 2 april zendt de Avro zes dinsdagen lang een serie uit waarin het KCO achter de schermen wordt gevolgd. Om 20.25 uur op Nederland 2.